

Vormt de moderne geneeskunde een tweestromenland? Een land, bevloeid en vruchtbaar gemaakt zowel door een natuurwetenschappelijke als door een meer anthropologische stroming? Dit was de kernvraag, waaraan de vijfde Apeldoornse artsenkursus op zaterdag 14 september 1963 in hoofdzaak was gewijd.

Ja, antwoordde Prof. Janse de Jonge volmondig; die twee stromingen bestaan en de geneeskunde — zeker die van de huisarts — moet proberen beide te integreren.

Neen, luidde het even duidelijke antwoord van Prof. Formijne; er bestaan geen twee stromingen, althans ze behoren niet te bestaan. De geneeskunde dient op strikt natuurwetenschappelijke wijze te worden beoefend.

Wanneer de „Commissie tot voorbereiding van artsenkursussen te Apeldoorn” de bedoeling heeft gehad de door haar geponeerde vraag door twee antipoden te laten behandelen, dan is zij in die opzet ongetwijfeld geslaagd. Toch heeft deze methode haar bezwaren. Pour discuter il faut être d'accord. Tussen deze beide sprekers gaapte een dermate wijde en diepe kloof, dat het bij voorbaat uitgesloten was te achten, dat hun standpunten door middel van een discussie nader tot elkander zouden kunnen worden gebracht.

Prof. Formijne is een moedig man. Dat bleek overduidelijk uit de wijze, waarop hij — voor een auditorium, waarvan hij kon verwachten, dat het merendeels zijn standpunt niet zou delen — frank, met open vizier en consequent zijn zuiver natuurwetenschappelijk getinte „Gedachten van een clinicus over de moderne geneeskunde” poneerde. De taak van de huisarts — en van de arts in het algemeen — ziet hij vooral in het grondig onderzoeken. Levert dit onderzoek geen afwijkingen op, dan zal de mededeling hiervan aan de patiënt meestal voldoende zijn om de klachten tot verdwijnen te brengen. Gelukt dit laatste niet, dan kan men de patiënt naar een (andere) specialist verwijzen. Uiteraard is de samenwerking tussen huisarts en specialist van groot belang.

Ten aanzien van de opleiding tot huisarts kon Formijne weinig begrip opbrengen voor de — inderdaad nogal divergente — wensen uit huisartsenkringen. De universitaire artsenopleiding, ofschoon natuurlijk niet ideaal, komt binnen het kader van het mogelijke toch dicht bij het optimale. De voornaamste moeilijkheden liggen volgens spreker buiten de faculteit, bijvoorbeeld in het instituut van de werkstudent. Ook van het nut van een post-universitaire opleiding door middel van een assistentschap bij een huisarts is spreker, naar bij de discussie bleek, niet overtuigd. Hij acht dit een onnodige verlenging van de studie, terwijl de selectie van de opleiders (het geven van medisch onderwijs is moeilijker dan men schijnt te denken!) een ernstig probleem vormt.

Tevoren had Formijne — na een kort (men zou haast zeggen: obligaant) woord van appreciatie voor het werk van de huisartsen in het algemeen — een felle aanval gedaan op het werk van sommige huisartsen. Zijn door krasse voorbeelden toegelicht requisitoir richtte zich op vier punten: onvoldoende onderzoek; onbehoorlijk optreden tegenover patiënten, slechte intercollegiale waarneming; en tenslotte overwaardering van de psychosomatische zienswijze tegenover onderwaardering van een somatopsychische genese.

Aan het nut van deze aanval (althans ten aanzien van de eerste drie punten) mag worden getwijfeld. Niet alleen had het weinig met het onderwerp van het symposium te maken, maar bovendien heeft een dergelijke kritiek op incidentele

HUISARTSENINSTITUUT

Dankzij de medewerking van Prof. Hornstra is het ons mogelijk binnenkort een begin te maken met de verwezenlijking van de plannen inzake het huisartseninstituut te Utrecht. Als directeur van het huisartseninstituut zal volgens de stichtingsacte van de „Nederlandse Stichting tot bevordering van de huisartsgeneeskunde” als zodanig voor het eerst worden aangesteld de hoogleraar microsociale geneeskunde. De benoeming van deze hoogleraar heeft echter tot nu toe nog niet plaats gevonden.

Wij zoeken nu een wetenschappelijk medewerker, die in de eerste fase van het instituut de dagelijkse leiding op zich zal kunnen nemen. In een volgende fase zal hij de naaste medewerker van de directeur worden. Aanstelling zal plaats vinden als medewerker van Prof. Hornstra in de functie van wetenschappelijk hoofdambtenaar. Naast de werkzaamheden in het Instituut voor Sociale Geneeskunde zal hij de voornoemde taak in het huisartseninstituut hebben te vervullen.

Wij zouden voor deze functie graag een collega met ruime ervaring in de huisartsenpraktijk zien aangesteld, die in staat en genegen is dit werk, dat een volle dagtaak vereist, te doen. Nadere inlichtingen over deze functie worden gaarne verstrekt door het secretariaat, Keizersgracht 327 te Amsterdam. Sollicitaties worden voor 1 november bij ondergetekende verwacht.

Namens het dagelijks bestuur van de „Nederlandse Stichting tot bevordering van de huisartseneeskunde”,
E. M. Jansen, secretaris.

gevallen — zeker in dit gezelschap — niet veel waarde; het zou trouwens bepaald niet moeilijk zijn ook van specialisten soortgelijke fouten te verzamelen. Eigenlijk is het, aldus Janse de Jonge, veel belangrijker te vragen naar het waarom, naar redenen en achtergronden van het slechte onderzoeken enzovoorts. En dan dringt zich ongemerkt de vraag op, of toch niet misschien ook de medische opleiding . . .

Prof. Janse de Jonge, de nieuwe hoogleraar in de psychiatrie aan de Vrije Universiteit, gaf een aantal boeiende kanttekeningen bij de vraag: „Kan de huisarts een integrale of anthropologische geneeskunde beoefenen?” De totaliteitsgedachte, van origine eigenlijk vóór-wetenschappelijk en volgens Jaspers een illusie, is moeilijk te verwezenlijken. De arts, vanzelf geneigd tot realisme, moet een synthese zoeken tussen de objectieve realiteit en de subjectieve belevingen van de patiënt. De tegenstelling tussen natuurwetenschappen en geesteswetenschappen, tussen natuur en geest mag niet worden overschat. Zij zijn als het ware functionele polen, die buiten en zonder elkaar niet kunnen bestaan. De arts moet geen ontologische vraagstelling (naar het zijn) hanteren, maar een operationele (naar het functioneren).

De huisartseneeskunde heeft een zekere psychologisering van node. De nosologische ziekte-eenheden moeten worden vervangen door ziektebeelden. Van eminent belang hierbij is het historiologisch aspect, waarbij de biografische anamnese een grote rol kan spelen. Dan kan men (met Von Uexküll) komen tot een onderscheiding in Ausdrucks- en Bereitstellungs-krankheiten, welke respectievelijk vooral naar het verleden en naar de toekomst wijzen.

Het was jammer, dat spreker voor zijn slot-paragraaf „de taak van de huisarts”, waarin het voorgaande enigszins had kunnen worden geconcretiseerd, weinig tijd meer over had, zodat hij moest volstaan met enkele aanduidingen. Hij kwam tot de slotsom, dat de huisarts wel degelijk een integrale of anthropologische geneeskunde kan beoefenen, maar dat deze

RICHTLIJNEN VOOR AUTEURS

Bijdragen worden bij voorkeur tegemoet gezien in machineschrift, in duplo, met toepassing van een brede kantlijn en op ten minste anderhalve regel afstand getypt. Men besluite het artikel met een korte samenvatting.

huisarts en wetenschap

6de JAARGANG - No 10 - OKTOBER 1963

<i>Inhoud:</i>	blz.
E. C. M. Frijling-Schreuder: De seksuele ontwikkeling van het kind	309
F. J. A. Huygen: De toekomst van de huisarts in Nederland (1)	314
Paneldiscussie over chronische bronchitis	319
Van de studiegroep Praktijkvoering: Het ijken van bloeddrukmeters	327
Van de werkgroep: Verloskunde van de huisarts: Algemene gegevens over het patiënten-materiaal van het jaaronderzoek 1958	328
B. J. M. Aulbers: Enige richtlijnen voor literatuurstudie door huisartsen	333
K. G. Brühl: Utrechtse artsencursus 1963	335
A. C. G. van Proosdij: Spoedrecepten in de nacht	337
Gezinsgeneeskunde (2)	338
Referaten	340
Het lezen waard	341
Boekbespreking	341
Erratum	342
Jaarverslag 1962 Gezondheidsorganisatie T.N.O.	342
Commissie voor de artsencursus Rotterdam	342
Achtste N.H.G.-congres	342
Artsencursus Apeldoorn	343
Aanvullende ledenlijst	344

Redactiecommissie: A. Hofmans, voorzitter, Rotterdam — G. J. Bremer, Nieuwkoop — K. G. Brühl, Amsterdam — A. E. Denekamp, Hengelo (O) — D. C. den Haan, Leiden.

Redactiesecretaris: J. J. van Mechelen.

Secretariaat Nederlands Huisartsen Genootschap: Keizersgracht 327, Amsterdam-C., telefoon 020-64043.

Redactiesecretaris: Keizersgracht 327, Amsterdam-C., telefoon 020-242535.

Administratie, abonnementen, advertenties:

Fa. J. H. Kruyt, Uitgever, Groot Hertoginnelaan 28, Bussum, telefoon 02959-16155; postgiro: 142554.

Abonnement f 17,50 per jaar; voor studenten f 7,50; voor het buitenland f 20,—; losse nummers f 2,—.

Druk: Verweij, Mijdrecht, telefoon 02979-1251.

Advertenties kunnen zonder opgaaf van redenen worden geweigerd.

begrippen nog nader dienen te worden uitgewerkt en ontwikkeld.

De vraag naar een synthese („Waar vloeien de twee stromen tezamen?“) was voorgelegd aan Prof. Buytendijk. Zijn antwoord viel eigenlijk iets buiten het kader van deze dag; het had namelijk niet zozeer betrekking op de uitoefening der geneeskunst als wel op een der grondslagen daarvan, de fysiologie. Hoe dit ook zij, zijn voordracht, waarin hij een „inleiding tot een voorontwerp van een anthropologische fysiologie“ trachtte te geven, heeft ongetwijfeld alle aanwezigen ten zeerste geboeid, zowel door de inhoud als door de briljante, Gallisch-speelse vorm. Spreker was zich bewust een avant-garde idee te ontwikkelen; hij kon dat echter doen, omdat een arts — van nature conservatief — pas na zijn zestigste jaar tot de avant-garde kan behoren.

De arts is het tegendeel van een natuurwetenschappelijk onderzoeker; zijn waarneming is niet objectief, doch participend, waarbij de detailbeelden in overzichtsbeelden tot hun recht moeten komen. Dat men de mens verbonden gaat zien met zijn wereld en daarvan afhankelijk, mag wel worden beschouwd als een Copernicaanse omwenteling. Ook de levensverrichtingen van de mens staan onder invloed van zijn bestaanswijze en van zijn omgeving. Een dergelijke anthropologische fysiologie moet echter nog grotendeels worden opgebouwd en onderzocht. Als typische voorbeelden behandelde spreker de rechttopgaande houding van de mens, het eerste (extra-uterine) levensjaar, de verhouding tussen voedselbehoefte en -opname, en de temperatuursregulatie.

De zeer geslaagde dag werd besloten met een forum, waarin de drie hooggeleerde inleiders, onder voorzitterschap van Van Es, vragen beantwoordden. Ook hieruit moet met enkele grepen worden volstaan. — Wat het historiologische aspect betreft, gaat het niet om de exacte feiten zelf, maar om de ervaring en verwerking van het gebeurde. — De mens kan (in tegenstelling tot het dier) het historisch bepaalde transcenderen. — Ook voor de toekomstige fysico-chemische research-werker is een klinische en anthropologische integratie noodzakelijk. — Wanneer het nodig is nieuwe zaken in de medische opleiding op te nemen, zal men daarvoor andere moeten laten vervallen.

Tot slot moge nog worden vastgelegd, dat de belangstelling voor dit lustrum-symposium (dat voor het eerst uitsluitend voor artsen bestemd was) met circa 140 deelnemers zeer bevredigend was, dat de organisatie als steeds uitstekend liep en dat de wat „nauwe“ lunch werd opgeluisterd zowel door de welsprekendheid van Van Biema (de auctor intellectualis van vijf jaar geleden) als door het heerlijke zitje vooraf en achterna in de (al evenzeer traditionele) zon. Aan het eind van de dag waren er dankwoorden van de voorzitters van forum, Afdeling en Centrum, terwijl Dekker namens het Hoofdbestuur der Maatschappij zijn grote waardering uitsprak voor dit nastrevenswaardige voorbeeld van decentralisatie.

A. E. Denekamp

AANVULLENDE LEDENLIJST

Van 28 augustus tot en met 29 september 1963

Nieuwe leden:

G. L. Rinck Jr., Heemraadssingel 156, Rotterdam.

Nieuwe buitengewone leden:

J. M. Beyerman, Gregoriussingel 11, 's-Hertogenbosch.

Kandidaat-leden:*

T. Schrauwen-Monshouwer, Javastraat 22, Den Helder

E. G. Vos, Havixhorst 26, Emmen

G. Hoogslag, Haagweg 96, Rijswijk (Z.H.)

H. Lakmaker, Kromme Waal 13, Amsterdam-C.

Dr A. Prins, Joseph Israëlsstraat 5, Krimpen a/d IJssel.

Mutaties:

G. Hooiveld naar Hobbemalaan 132, Alkmaar.

J. M. G. Gijssen naar Kon. Emmaplein 5, Maastricht.

* Bezwaren tegen kandidaat-leden dienen *binnen 14 dagen* schriftelijk bij het N.H.G.-bestuur te worden ingediend.